

Атестат зрілості отримав в Острозі

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державно-історико-культурного заповідника Острога

Чотирнадцятого січня 1882 р. – 140 років тому – у містечку Брусилів (донедавна колишній райцентр на Житомирщині) народився **Іван Огієнко (митрополит Іларіон)** (помер 29 березня 1972 року) – визначний український вчений-гумантарій (мовознавець, історик церкви і культури, літературознавець), політичний, громадський і церковний діяч.

1903 р., уже маючи військово-фельдшерську освіту, він екстерном склав іспити на атестат зрілості в Острозькій чоловічій гімназії, що відкрило йому шлях на історико-філологічний факультет Університету святого Володимира в Києві, а пізніше – і до науково-викладацької праці в ньому. Дослідження острозької давнини, зокрема, друкарської спадщини нашого міста, на все життя стало одним із головних напрямів його наукових зацікавлень.

Іван Огієнко – активний учасник українського державотворення (засновник і перший ректор Кам'янець-Подільського університету, міністр народної освіти і віровизнань Української Народної Республіки), провідна постать українського православного церковного відродження. Немає, мабуть, острожанина, що не тримав у руках видання Біблії з книгами Старого і Нового Заповітів у новому українському перекладі Івана Огієнка з давньоєврейського і давньогрецького оригіналів. Багато православних священників (зокрема і на Острожчині – відомі В. Бобровницький, М. Рихлицький та ін.) – із студентів Івана Огієнка по відділен-

ню православного богослов'я Варшавського університету 1920 – 1930 років.

Овдовівши в роки Другої світової війни, учений прийняв чернецтво з ім'ям Іларіон (так звався перший із русинів київський митрополит часів Ярослава Мудрого) і в сані єпископа, а пізніше митрополита, очолював православну єпархію Холмщини і Підляшшя, а після війни став предстоятелем Української православної церкви в Канаді (нині – канонічна самоврядна церква в складі Константинопольської патріархії).

Нижче подаємо витяги з книг Івана Огієнка про історичну спадщину міста, де він здобув гімназійну освіту.

«Ця найперша вища школа, Острозька академія, мала величезне значення в історії культури України. Тоді якраз з'явилося друкарство в Європі і князь Костянтин Острозький не пожалів своїх коштів, щоб відкрити друкарню в Острозі... І місто Остріг стало центром освіти й культури для всієї України, на що князь Костянтин не шкодував матеріальних засобів. Діяльність Острозького була дуже широ-

ка і сильно корисна, бо справді реально рятувала український народ».

«Острозька школа мала характер європейської вищої школи».

«Острозька школа звичайно називалась «триязычним лицем».

«Яка саме була ця школа, не відомо, але у всякому разі була школа вищого типу... Дійсно, князь Костянтин Острозький пильно старався, щоб його школа стала університетом і звалась Академією... тому й ми маємо право звати її так, як хотів князь Костянтин, і як звали самі професори: Академія».

«В місті Острозі незабутнім патріотом українцем князем В.-К. Острозьким (1526 – 1608 рр.) у другій половині XVI віку зароджується славна Академія острозька, і коло цієї Академії згуртувалися кращі сили України, їх кращі наукові сили, що повели вперед і рідну літературу, і рідну культуру» своєю силою особливо славився Остріг у другій половині XV віку, ціле XVI та самий початок XVII віку. Остріг став у кінці справжнім культурним центром, осередком цілої Волині, і в справах культури був першим містом на всю Україну, значно перевищуючи навіть Львів...».

«Виступив князь Костянтин на оборону прав свого народу українського, а перед усім на оборону його батьківської віри... і князь вирішив попрацювати головно для підняття культурного рівня свого народу – князь заснував у себе в Острозі найкращу для свого часу школу і друкарню при ній» потроху в Острозі збиралися кращі вчені свого часу і місто стало найкращим освітнім осередком на Волині».

«Видання острозькські увесь час користувались на Україні заслуженою пошаною».